

Világpolitikai játszmák

A geopolitika játékelméleti megközelítése

Dr. Bernek Ágnes
2019. március 4.

„A geopolitika világában a nyugati országok által létrehozott és egyetemesnek kinyilvánított rendfordulópont előtt áll. Az elképzelések jobbító szándékát világszerte értik, de nincs egyetértés a megvalósításuk körül; valójában az olyan fogalmak, mint a demokrácia, emberi jogok vagy nemzetközi jog annyira sokféle értelmezést kaptak már, hogy a szembenálló felek rendszerint ezeket a szavakat használják egymás ellenében „csatakiáltásként”.

Henry Kissinger (2015) Világrend.
Antall József Tudásközpont, Budapest, 372.o.

*Henry
Kissinger
(1923 -)*

Az USA és Oroszország hidegháború és „hideg béke”

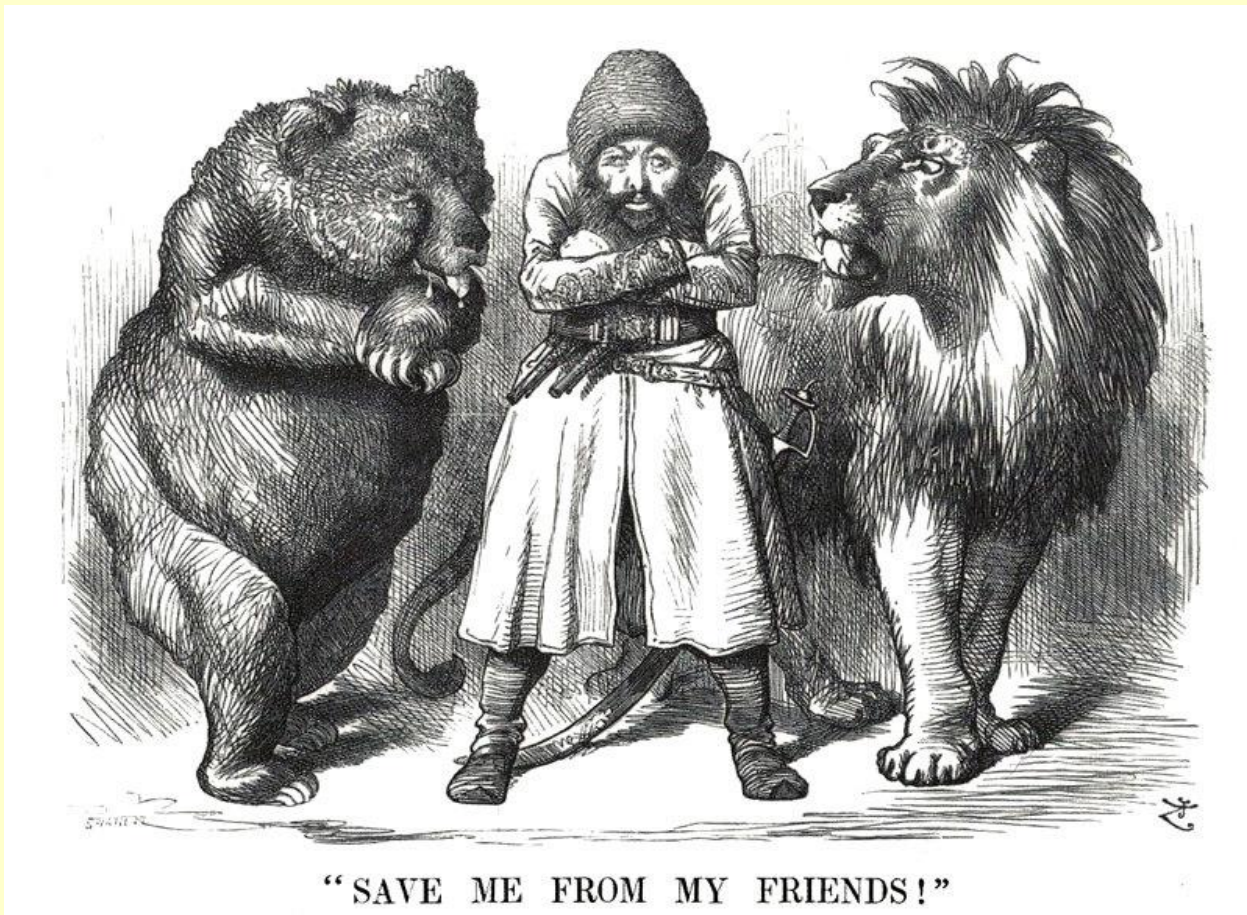

*B. Obama:
„Oroszország
csak regionális
hatalom”*

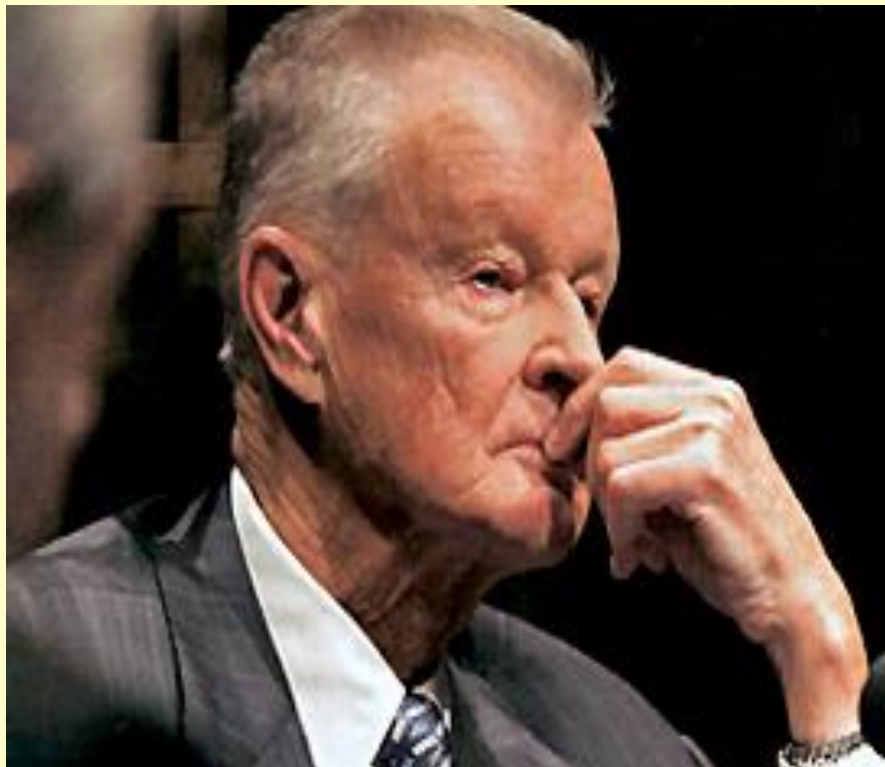
*V. Putyin:
..a NATO
esetleges további
keleti bővítésével
a Nyugat
megsértené a
hallgatólagos
megállapodást
...”*

2013. június 17 – Észak-Írország – G8 Summit

A világpolitika – a nagy játszma *„Great games”*

Political cartoon depicting the Afghan Emir Sher Ali with his "friends" the Russian Bear and British Lion (1878)

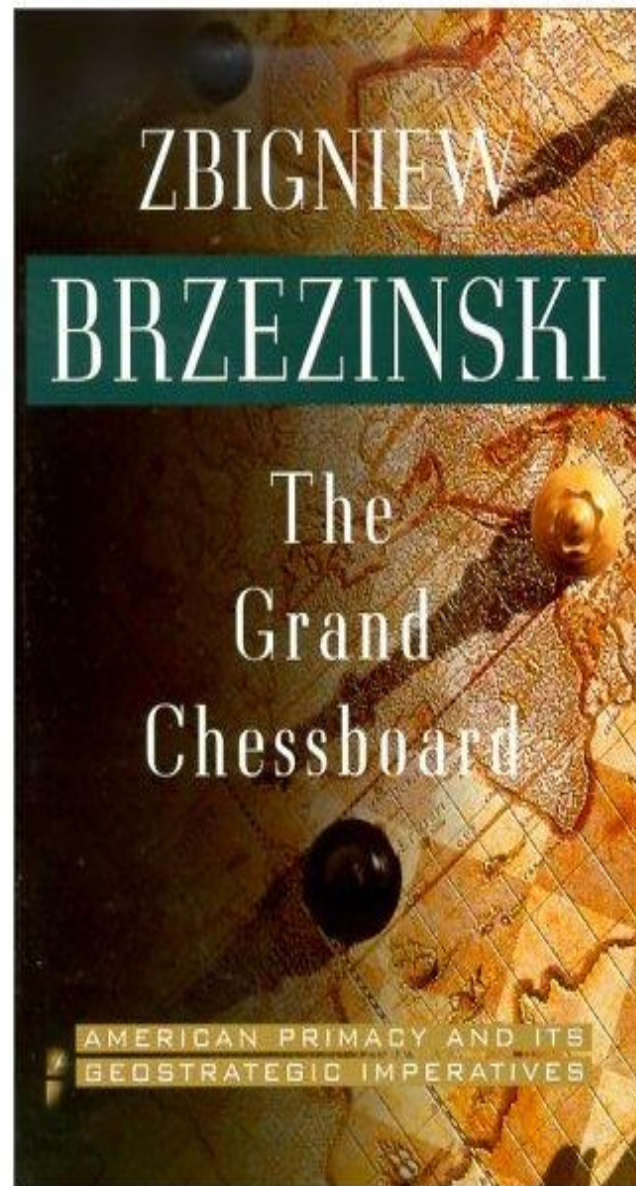

(1928 – 2017)

A világpolitika – a nagy sakkjátszma

A világpolitika színtere – a nagy sakktábla

Sakk – zéróösszegű játszma

Z. Brzezinski – A nagy sakktábla – 1997 – pp.77.

„Talán a legveszélyesebb forgatókönyv az lenne, ha létrejönne egy Kínából, Oroszországból és esetleg Iránból álló nagy koalíció, egy olyan „hegemóniaellenes” szövetség, amelyet nem az ideológia, hanem az egymást erősítő sérelmek tartanának össze.....Ennek az egyelőre még távoli veszélynek az elhárítása megkívánja, hogy az USA egyszerre tegyen tanúbizonyságot geostratégiai ügyességéről Eurázsia nyugati, keleti és déli peremvidékein.”

Donald John Trump – az USA 45. elnöke

Washington, 2017. január 20.

*Az USA és Szaúd-Arábia
D. Trump első külföldi útja 2017 májusában*

Az előadás felépítése

- 1. Geopolitika – nagyhatalmi területi stratégiák – az angolszász geopolitikai iskola és az amerikai „Containment” (fékmentartás) eszmerendszerének kapcsolata*
- 2. A játékelmélet – racionális gondolkodás*
- 3. Hidegháborús alaphelyzet – „Balance of power” klasszikus stratégiai játék*
- 4. A 21. század többpólusú világa – A Nagyobb Nyugat és az Eurázsiai Szuperkontinens*

1. Geopolitika – nagyhatalmi területi stratégiák

- *Egy nagyhatalom adott terület feletti hatalomgyakorlása*
- *Az adott terület feletti hatalomgyakorlásra vonatkozó stratégiák – geostratégiák kialakítása*
- *A nemzetközi viszonyok földrajza*
- *Nagyhatalmak és ütközőállamok*
- *ÁLLAM – Soft power – Gazdasági hatalomgyakorlás – Hard power*

Az ortodox geopolitika „reneszánsza”

A nagyhatalmi lét alaptényezői

R. Kjellén 1899 – az állam öt erőtenyezője:

*Politikai földrajzi tényező, Néperő, Gazdasági erő,
Szociális struktúra és Államkormányzati erő*

21. századi geopolitika – a gigászok harca

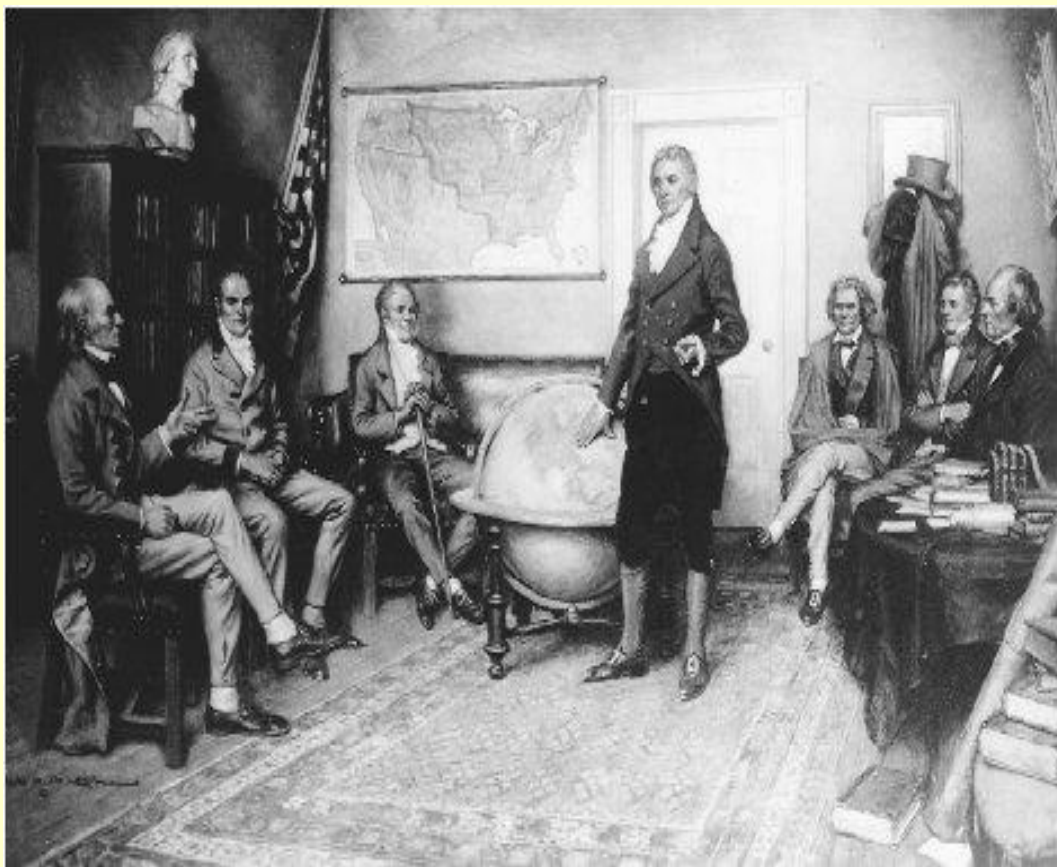
Land power és Sea power

Abszolút és relatív értelemben vett földrajzi helyzet

Ütközőállamok és stratégiai földrajzi helyek

Határvidék – borderland – frontier - shatterbelt

19. század – Az amerikai geopolitikai iskola - a Monroe-elv

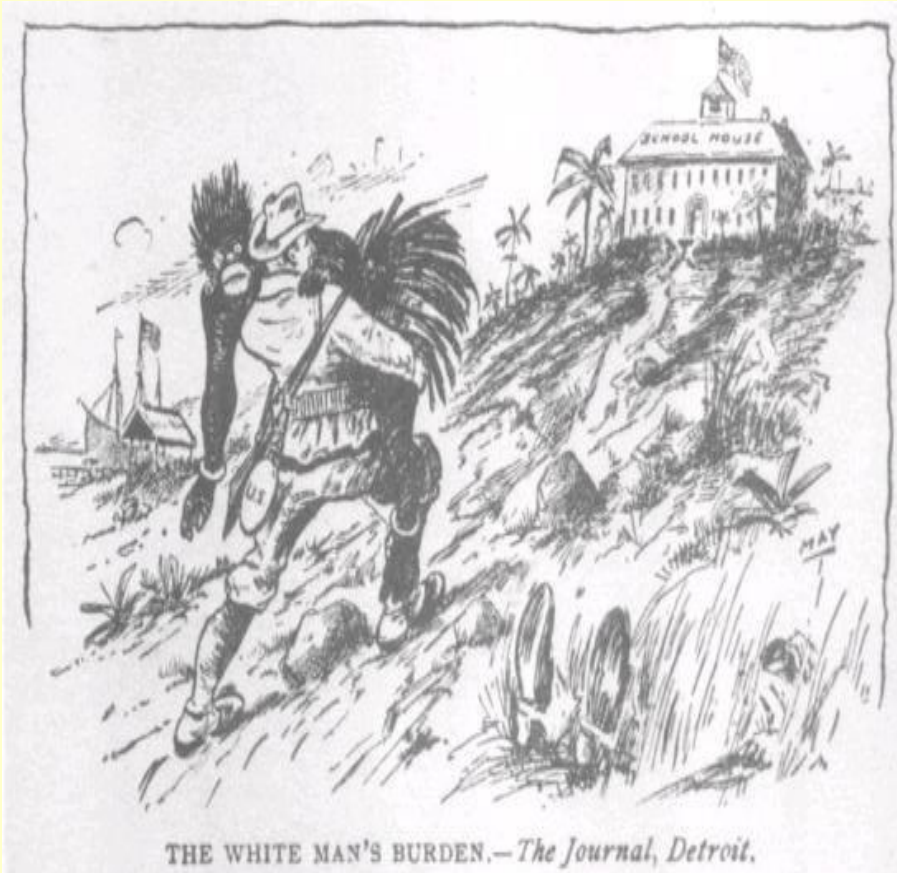

*James Monroe
államelnök
(1817-25 között)*

*„Az amerikai
kontinensek ne
lehessenek többé
bármelyik
európai hatalom
kolonizáló
tevékenységének
tárgyai!”*

Amerika az amerikaiaké!

19. század – Az amerikai geopolitikai iskola - a Manifest –destiny (MD)

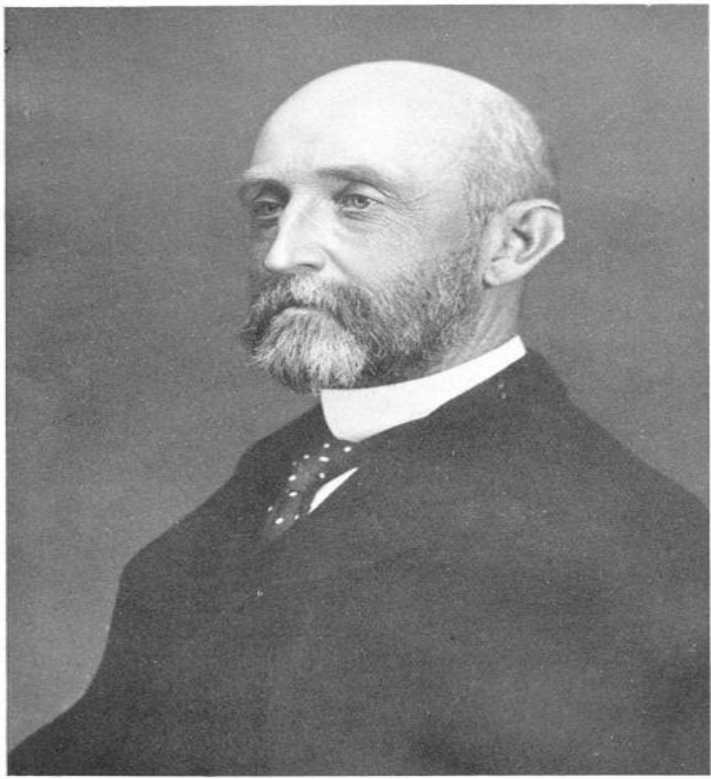

„Az elhivatottság végzete”

„Az Államoknak joga és kötelessége az észak-amerikai kontinens meghódítása”

A területi terjeszkedés az állam biológiai szükséglete!

19. század – Az amerikai geopolitikai iskola - a Mahan-elv

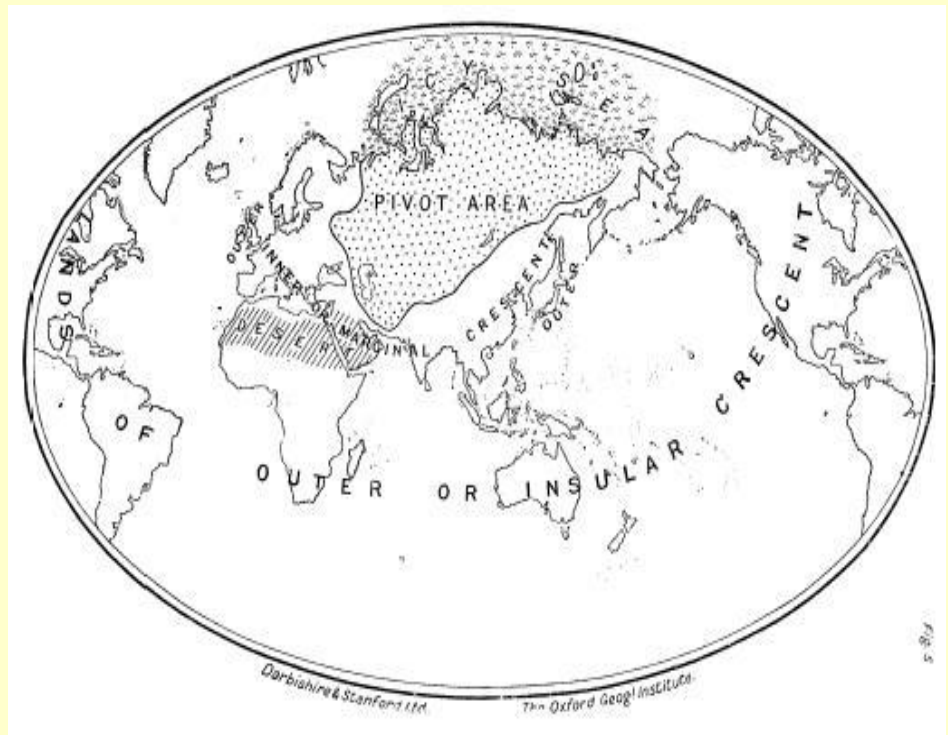

Alfred Mahan – 1890 – „The Influence of Sea Power upon History, 1660-1783”

AZ USA tengeri hatalmának megalapozása:

- 1. Az USA tengeri flottája**
- 2. A Panama-csatorna megépítése**
- 3. Tengeri támaszpontok kiépítése**
- 4. „Open door” – nyitott gazdaságpolitika**

19.-20. század – A brit geopolitikai iskola - H. J. Mackinder

Pivot Area – kulcsövezet - HEARTLAND

Európa és Ázsia politikai viszonya - EURÁZSIA

A geopolitika mint geostratégia

Heartland – „Szívtájék”

„Aki uralja Kelet-Európát, parancsol a Heartlandnak. Aki uralja a Heartlandot az parancsol a Világszigetnek. Aki uralja a Világszigetet az parancsol a Világnak”

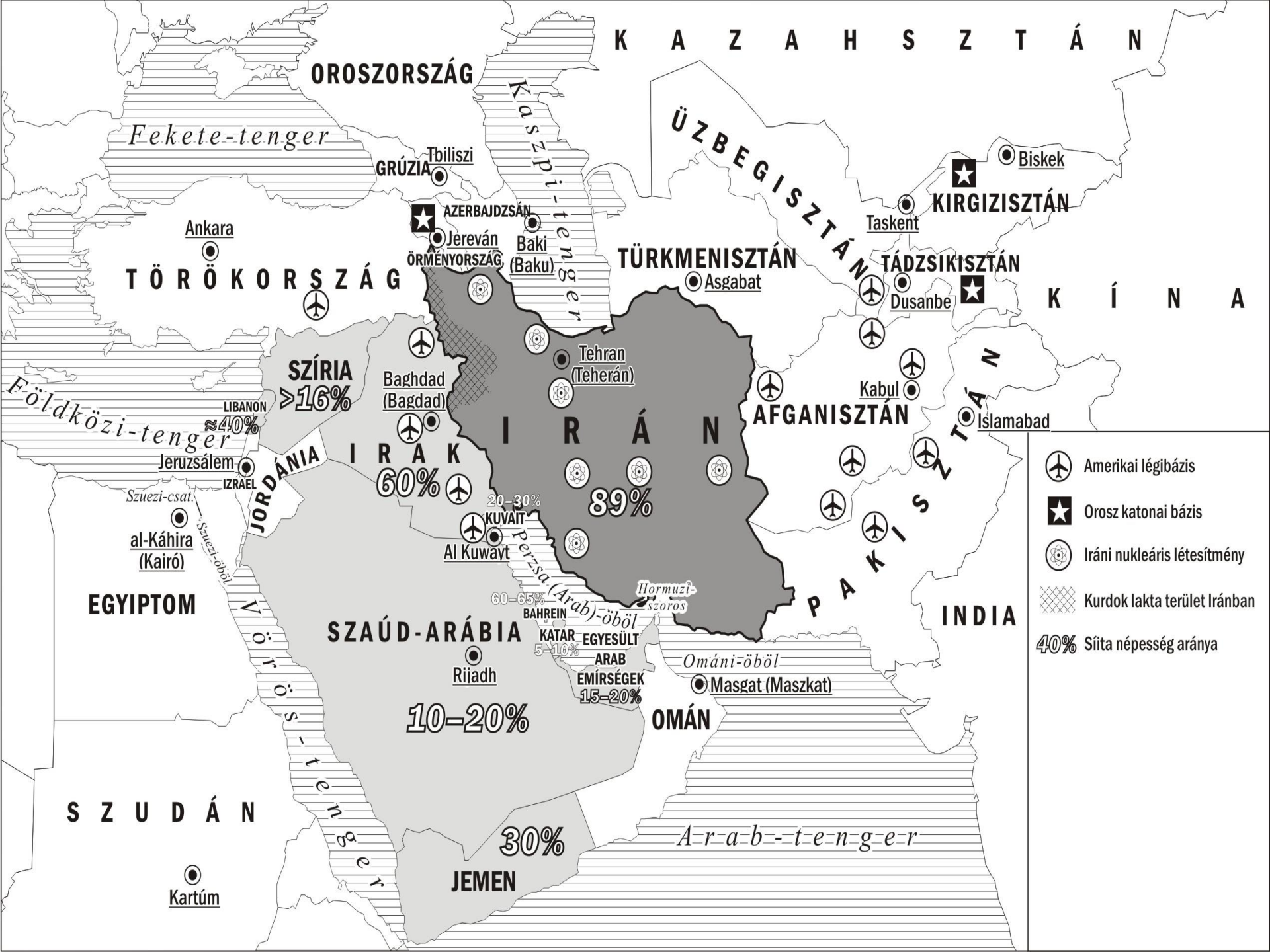
H. J. Mackinder (1919)

*Mackinder – „A földrajz, mint a történelem kulcsa” –
1904 – a brit Királyi Földrajzi Társaság ülése*

A „Heartland” és az ütközőzóna

Forró pontok a 21. század geopolitikai erőviszonyaiban

Feltartóztatás (Containment) és a geopolitika

Az amerikai kontinens és Világsziget (Európa, Ázsia és Afrika) –
H. Mackinder – 20. század eleje

Nagyobb Nyugat és az eurázsiai szuperkontinens – 21. század

Az USA Oroszország és Eurázsia felé irányuló geostratégiájának
a mai napig az alapja az alapvetően George Kennan által 1947-
ben kidolgozott containment elve.

Truman - 1947 – az amerikai Feltartóztatás Nemzetbiztonsági
Stratégia – **Minden lehetséges módon – lehetőleg a háború
elkerülésével – meg kell akadályozni a szovjet hatalom
további expanzióját!**

Kard és a Pajzs elmélet – A hidegháború amerikai elmélete

**Kard: az USA hadászati nukleáris erői – csapásmérés a
Varsói Szerződés erőire**

**Pajzs: európai NATO-erők védelme – a Varsói Szerződés
erőinek feltartóztatása**

Geopolitikai kódok - a nemzeti érdekek és a területi stratégiai célok realizálása

- 1. Kik a jelenlegi és potenciális szövetségeseink?*
- 2. Kik a jelenlegi és potenciális ellenfeleink?*
- 3. Hogyan tarthatjuk meg szövetségeseinket és hogyan szerezhetünk új potenciális szövetségeseket?*
- 4. Hogyan szállhatunk szembe jelenlegi ellenségeinkkel és a fenyegető veszélyekkel?*
- 5. Hogyan igazolhatjuk e fenti négy szempontra alapuló stratégiánkat a közvélemény és a globális közösség felé?*

2. A játékelmélet és a geopolitika

A Svéd Királyi Akadémia a Svéd Állami Bank Alfréd Nobel-emlékdíját a közgazdasági tudomány területén 1994-ben megosztva következőknek ítélte oda:

Professor John C. Harsanyi, University of California, CA, USA,

Dr John F. Nash, Princeton University, Princeton, NJ, USA,

Professor Dr. Reinhard Selten, Rheinische Friedrich

- Wilhelms - Universität Bonn, Germany

a nemkooperatív játékok elméletében az egyensúly-analízis terén végzett úttörő munkásságukért.

A játékelméletnek mindig is volt világpolitikai alkalmazása!

Előrejelzés és stratégiaalkotás a világpolitika szereplőinek viselkedésére és kapcsolatára!

Az USA és a SZU közötti fegyverkezési tárgyalások – politikai modellek.

A CIA stratégiai szimulációs játéka!

A játékelmélet

A racionális szereplők stratégiai interakcióinak elemzése

Racionalitás: A kölcsönös összefüggés figyelembevételével az egyes játékosok a legjobb cselekvésüket választják

Stratégia: Olyan cselekvések, ahol az egyes egyének számításba veszik ezt a kölcsönös függőséget

Interakció: Ha legalább egy játékos döntései közvetlenül befolyásolják a másik játékos magatartását

➤ **Kooperatív játék:** az egyéni közötti együttműködés megengedett

➤ **Nemkooperatív játék**

➤ **Teljes információs játék:** minden játékos tudja, hogy a többi játékosnak milyen stratégiái lehetnek

➤ **Nem teljes információs játék**

A racionális szereplők stratégiai interakcióinak elemzése geopolitikai szempontból

Players: A geopolitika hagyományos megközelítése szerint az államok a szereplők, de a hatalomgyakorlás a 21. század többpólusú világában már nem csak az államok kezében van!

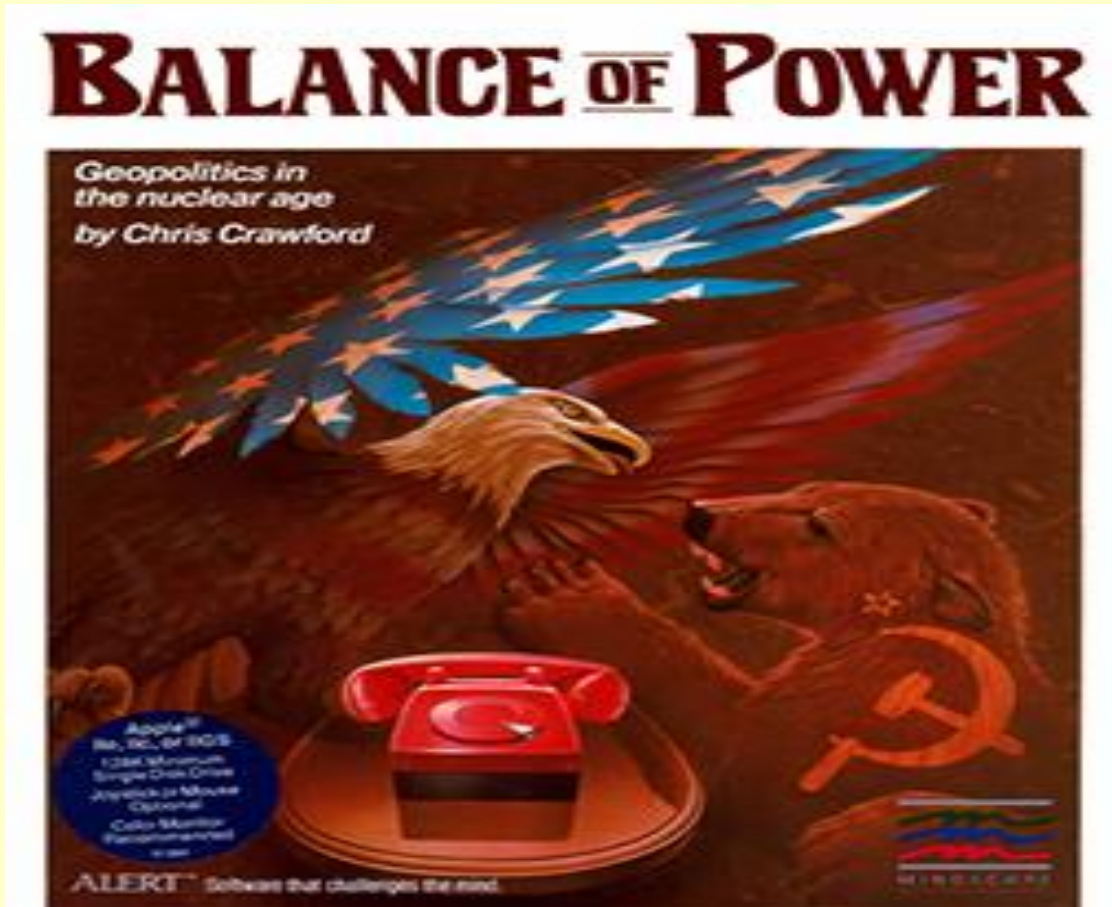
Actions: Milyen kapcsolatai, interakciói vannak az államoknak? A hatalomgyakorlásnak milyen eszközei vannak a jelenlegi 21. században?

Payoffs: A hatalmi érdekszféra növelése – hatalmi pont – geopolitikai presztizs

Information: Az államok jellemzői, geopolitikai adottságai és a geopolitikai kódok alapján definiált világban betöltött helyzetük.

3. Hidegháború – két pólusú világ „Balance of power”

Truman – 1947 – Feltartóztatás Nemzetbiztonsági Stratégia

*Chris Crawford játéktervező immár
klasszikus geopolitikai játéka*

*A hatalmi egyensúlyi
helyzet fenntartása úgy,
hogy a nukleáris háborút
el kell kerülni!*

*Milyen érdekszférákat tud
az USA és a SZU
kialakítani?*

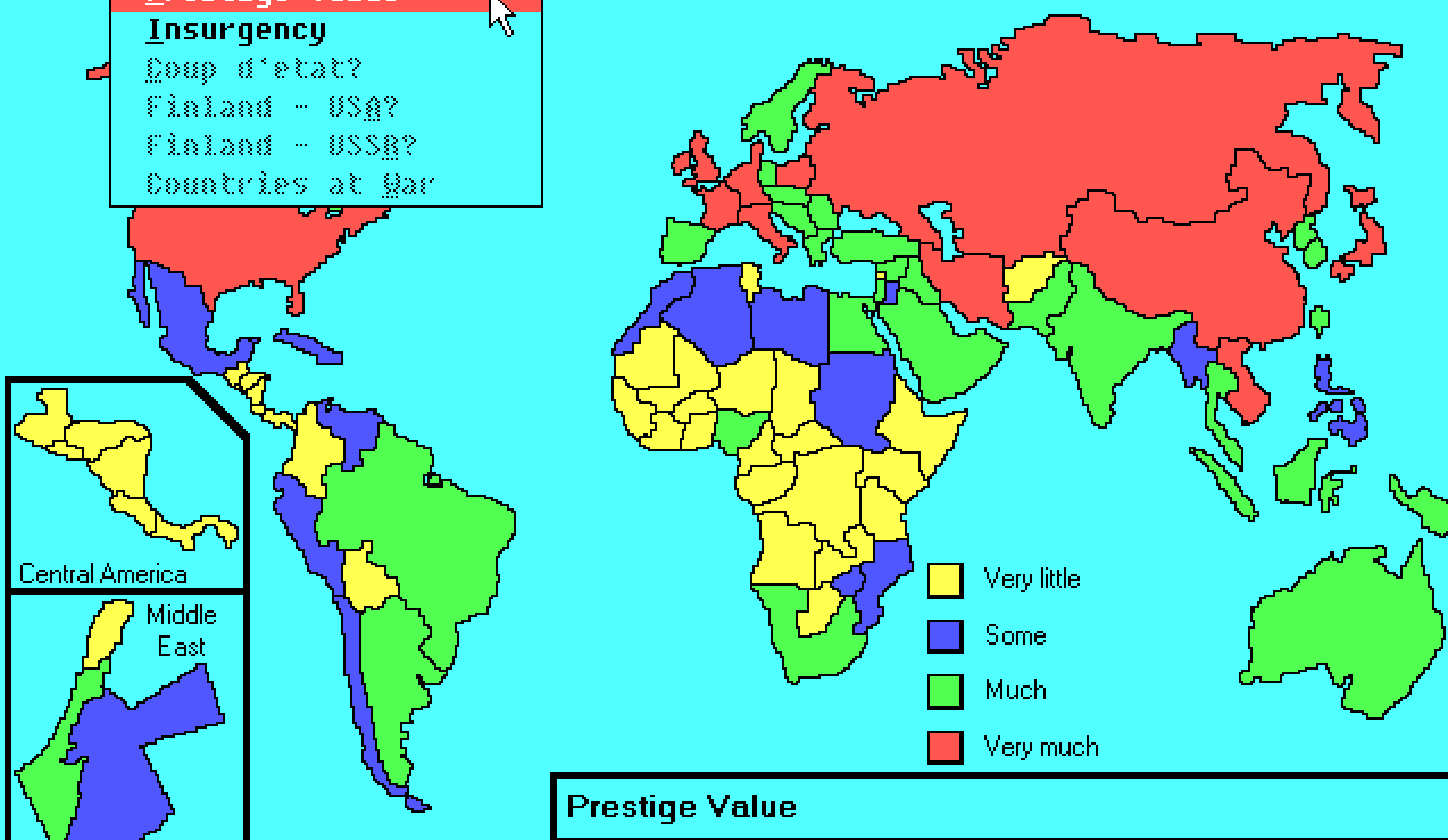
*G. Kennan – 1947 – a
feltartóztatás politikája*

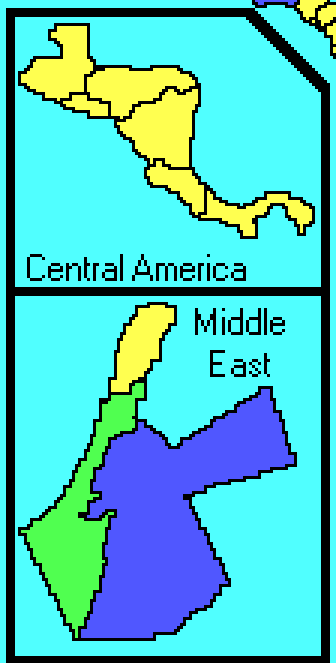
<u>Game</u>	<u>Countries</u>	<u>Relations</u>	<u>Make Policies</u>	<u>Events</u>	<u>Briefing</u>	<u>Deselect</u>
<u>North</u>	<u>Spheres of Influence</u>	<u>Europe</u> <u>Africa</u> <u>Mid East</u> <u>Far East</u> <u>Pacific</u>				

- Major Events
- Prestige Value**
- Insurgency
- Coup d'etat?
- Finland - USA?
- Finland - USSR?
- Countries at War

1989

- Very little
- Some
- Much
- Very much

Prestige Value

USA Score: 0 USSR Score: 0

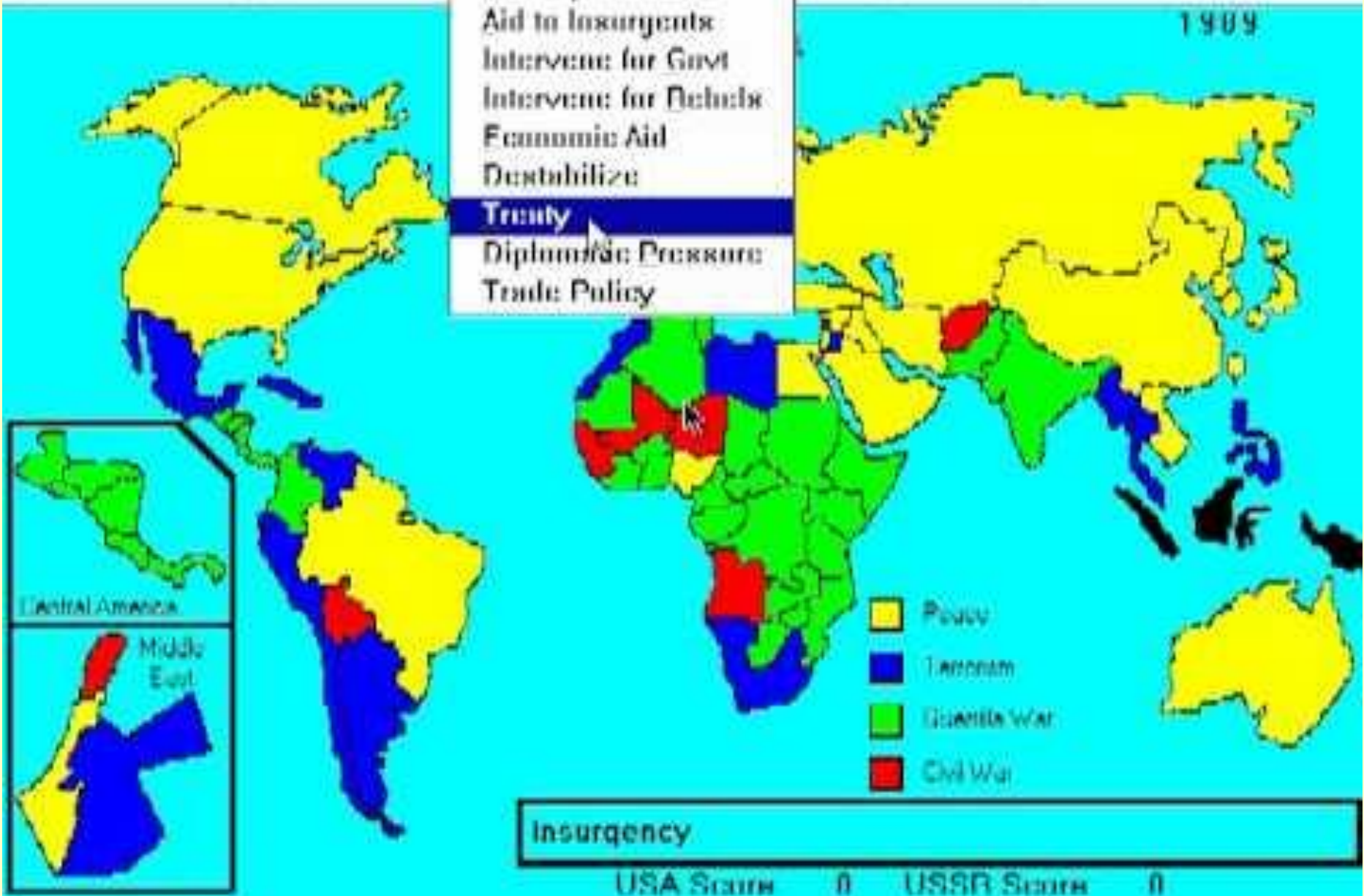
Balance of Power: The 1990 Edition

Game Countries Relations
North America South America

- Make Policies
- Military Aid
 - Aid to Insurgents
 - Intervene for Govt
 - Intervene for Rebels
 - Economic Aid
 - Destabilize
 - Treaty**
 - Diplomatic Pressure
 - Trade Policy

Events Briefing Deselect
East Far East Pacific

1989

A kard és a pajzs

*Vlagyimir
Vlagyimirovics
Putyin
1968-ban és 2010-ben*

Szovjet filmsorozat – 1968-1969

*Hol kezdődik a haza? – a KGB
nem hivatalos „himnusz”*

A Krím-félsziget Oroszország része - az orosz vélemény

2014. március 18.

*V. Putyin beszéde az
Állami Duma
képviselőihez*

*„In short, we have every reason to assume that the infamous policy of **containment**, led in the 18th, 19th and 20th centuries, continues today. They are constantly trying to sweep us into a corner because we have an independent position, because we maintain it and because we call things like they are and do not engage in hypocrisy. **But there is a limit to everything.** And with Ukraine, our western partners have crossed the line, playing the bear and acting irresponsibly and unprofessionally.”*

*A szárazfölddel körülvett ország –
a tengeri hatalmi lét kérdőjelei*

Részlet V. Putyin 2014. július elsején az orosz nagykövetek és állandó képviselők számára rendezett konferencián elhangzott beszédéből.

„Az elmúlt 20 évben nyugati partnereink folyamatosan próbáltak meggyőzni minket jó szándékukról, s legfőképpen arról, hogy Oroszországgal stratégiai együttműködésre törekszenek. De valójában nem tettek mást, mint a NATO-t bővítették, s így katonai és politikai érdekszférájukat egyre közelebb hozták határainkhoz. S amikor jogosan megkérdeztük, hogy „Hogyan lehetséges ez? Miért nem vitatják ezt meg velünk?“, a válasz mindig ugyanaz volt, „Ez nem ti dolgotok“. Mindazok számára, akik továbbra is ragaszkodnak az országunkkal kapcsolatos ilyen bánásmódhoz, nyilvánvalóan nem tetszik Oroszország független politikája. Az ukrán események is ezt bizonyították, s azt is, hogy Oroszországgal a jövőben nem lehet ilyen kettős mércén alapuló kapcsolatokat építeni.”

4. A 21. század többpólusú világa az USA, Kína és Oroszország versenye

2014. november – APEC Summit - Peking

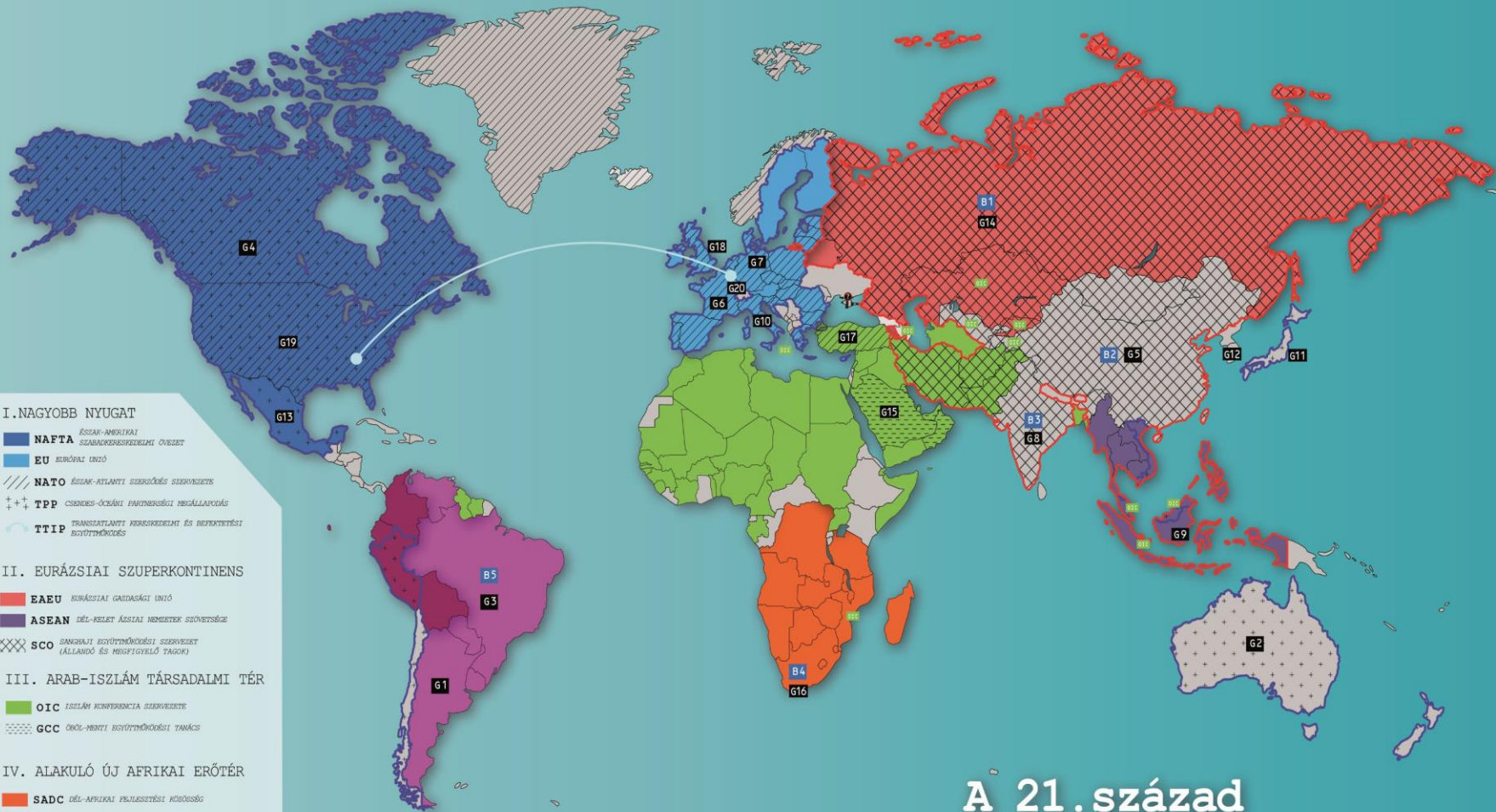
A nagyobb Nyugat és az eurázsiai szuperkontinens

*Xi Jinping és Barack Obama
2015. szeptember 24. -
Washington*

*Xi Jinping és V. Putyin
2015. május 8. -
Moszkva*

- I. NAGYOBB NYUGAT**
- **NAFTA** ÉSZK-AMERIKAI SZÁNDÉKESKÖZELMELI ÖVESET
 - **EU** EURÓPAI UNIÓ
 - /// **NATO** ÉSZK-ATLANTI SZERŐKÖS SZERVEZET
 - + **TPP** CSENDES-ÓCEÁNI PARTNERESÉGI MEGÁLLAPODÁS
 - **TTIP** TRANSZATLANTI KERESKEDELMI ÉS BEFEKTETÉSI BŐVÍTŐMÉRKÖDÉS
- II. EURÁZSIAI SZUPERKONTINENS**
- **EAEU** EURÁZSIAI GAZDASÁGI UNIÓ
 - **ASEAN** DÉL-KELET ÁZSIAI NEMZETEK SZÖVETSÉGE
 - XXX **SCO** SINGHAI BŐVÍTŐMÉRKÖS SZERVEZET (ÁLLANDÓ ÉS MEGFIGYELŐ TAGOK)
- III. ARAB-ISZLÁM TÁRSADALMI TÉR**
- **OIC** ISZLÁM KONFERENCIA SZERVEZETE
 - **GCC** ÖBÜL-MENTI BŐVÍTŐMÉRKÖS TANÁCS
- IV. ALAKULÓ ÚJ AFRIKAI ERŐTÉR**
- **SADC** DÉL-AFRIKAI FEJLESZTÉSI KÖZÖSSÉG
- V. FORMÁLÓDÓ DÉL-AMERIKAI ERŐTÉR**
- **MERCOSUR** DÉL-AMERIKAI KÖZÖS PIAC
 - **CAN** ANDOK CSOPORT
- VI. A BRICS ÉS "G20" ORSZÁGOK**
- **B1** BRICS
 - **G1** "G20"

A 21. század geopolitikai erőviszonyai

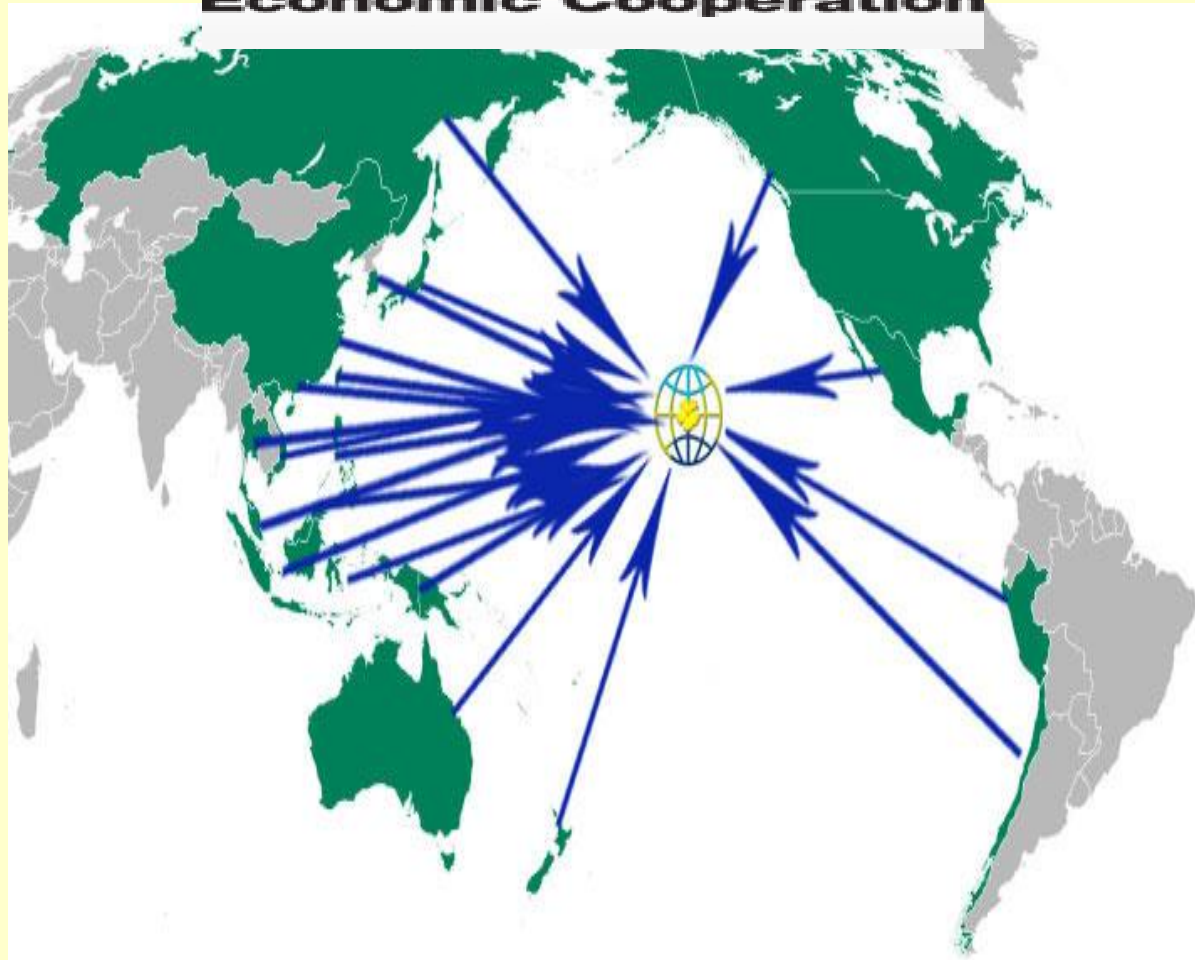
A 21. század többpólusú világa

KÉSZÍTETTE: BERNEK ÁGNES

APEC – csendes-óceáni erőter

**Asia-Pacific
Economic Cooperation**

*A világgazdaság
súlypontja áttevődik a
csendes-óceáni
erőterre?*

APEC – 21 tagállam

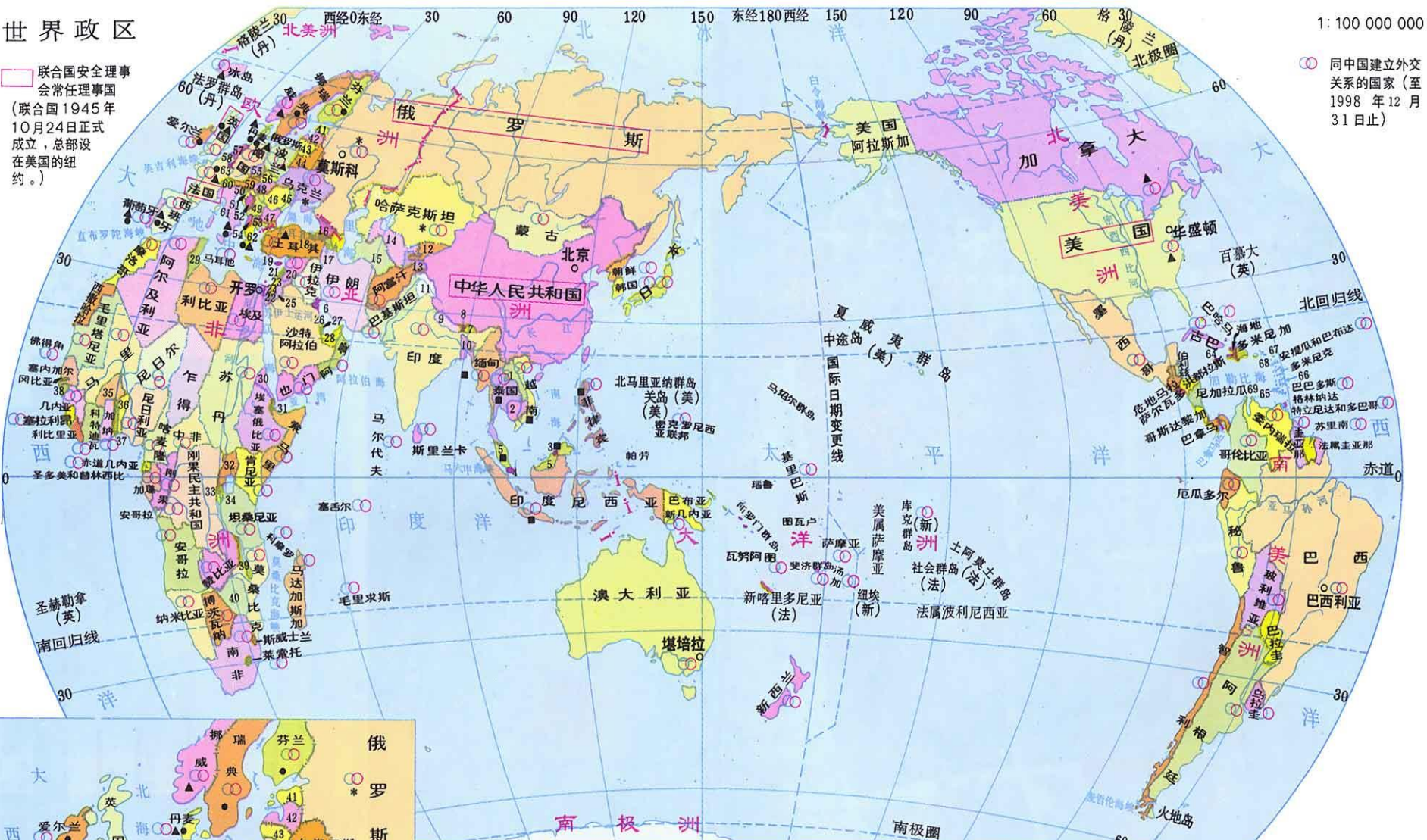
*Hillary Clinton: A 21.
század az USA
csendes-óceáni
évszázada lesz!*

世界政区

1:100 000 000

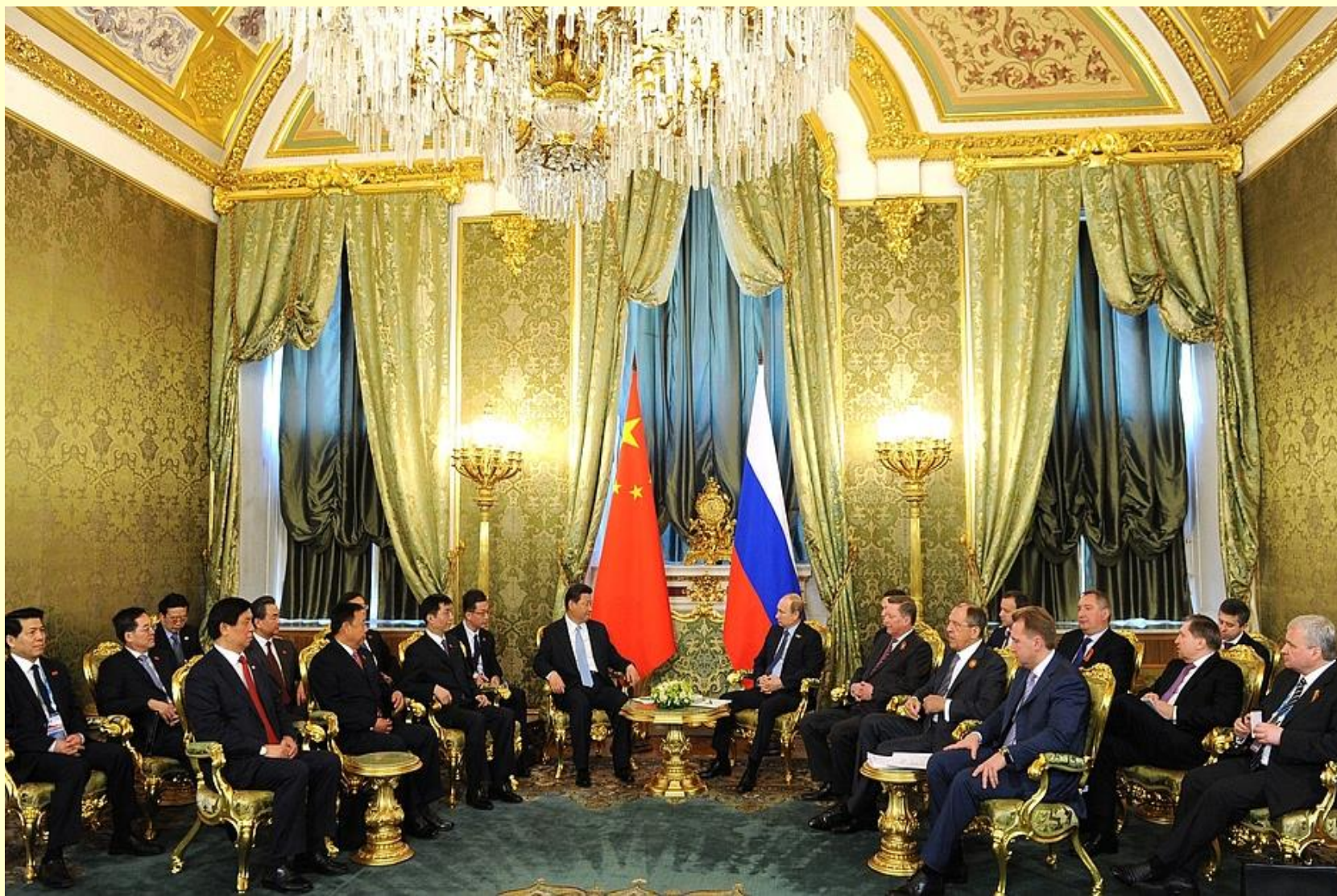
联合国安全理事
会常任理事国
(联合国1945年
10月24日正式
成立,总部设
在美国的纽约。)

同中国建立外交
关系的国家(至
1998年12月
31日止)

- ▲ 北大西洋公约组织成员国 (1949年4月4日成立,总部设在比利时的首都布鲁塞尔。)
 - 独立国家联合体成员国(1991年12月21日在哈萨克斯坦的阿拉木图宣布成立,总部设在白俄罗斯首都明斯克。)
 - 欧洲联盟(欧洲共同体)(1967年7月1日正式成立,理事会总秘书处设在比利时的首都布鲁塞尔。)
 - 东南亚国家联盟成员国 (1967年8月8日在泰国首都曼谷正式成立,秘书处设在印度尼西亚的首都雅加达。)
以数字代表的国家和地区的名称			
1 老挝	9 尼泊尔	17 阿塞拜疆	25 约旦
2 柬埔寨	10 孟加拉国	18 亚美尼亚	26 巴林
3 文莱	11 克什米尔	19 塞浦路斯	27 卡塔尔
4 新加坡	12 吉尔吉斯斯坦	20 叙利亚	28 阿拉伯联合酋长国
5 马来西亚	13 塔吉克斯坦	21 黎巴嫩	29 突尼斯
6 科威特	14 乌兹别克斯坦	22 以色列	30 厄立特里亚
7 不丹	15 土库曼斯坦	23 阿拉伯区	31 吉布提
8 锡金	16 格鲁吉亚	24 巴勒斯坦	32 乌干达
			33 卢旺达
			34 布隆迪
			35 布基纳法索
			36 贝宁
			37 多哥
			38 几内亚比绍
			39 马拉维
			40 津巴布韦
			41 爱沙尼亚
			42 拉脱维亚
			43 立陶宛
			44 白俄罗斯
			45 摩尔多瓦
			46 罗马尼亚
			47 保加利亚
			48 匈牙利
			49 南斯拉夫
			50 斯洛文尼亚
			51 克罗地亚
			52 波斯尼亚和黑塞哥维那
			53 马其顿
			54 阿尔巴尼亚
			55 捷克
			56 斯洛伐克
			57 荷兰
			58 比利时
			59 奥地利
			60 瑞士
			61 意大利
			62 希腊
			63 卢森堡
			64 牙买加
			65 圣文森特和格林纳丁斯
			66 圣卢西亚
			67 安圭拉(英)
			68 圣基茨和尼维斯
			69 荷属安的列斯

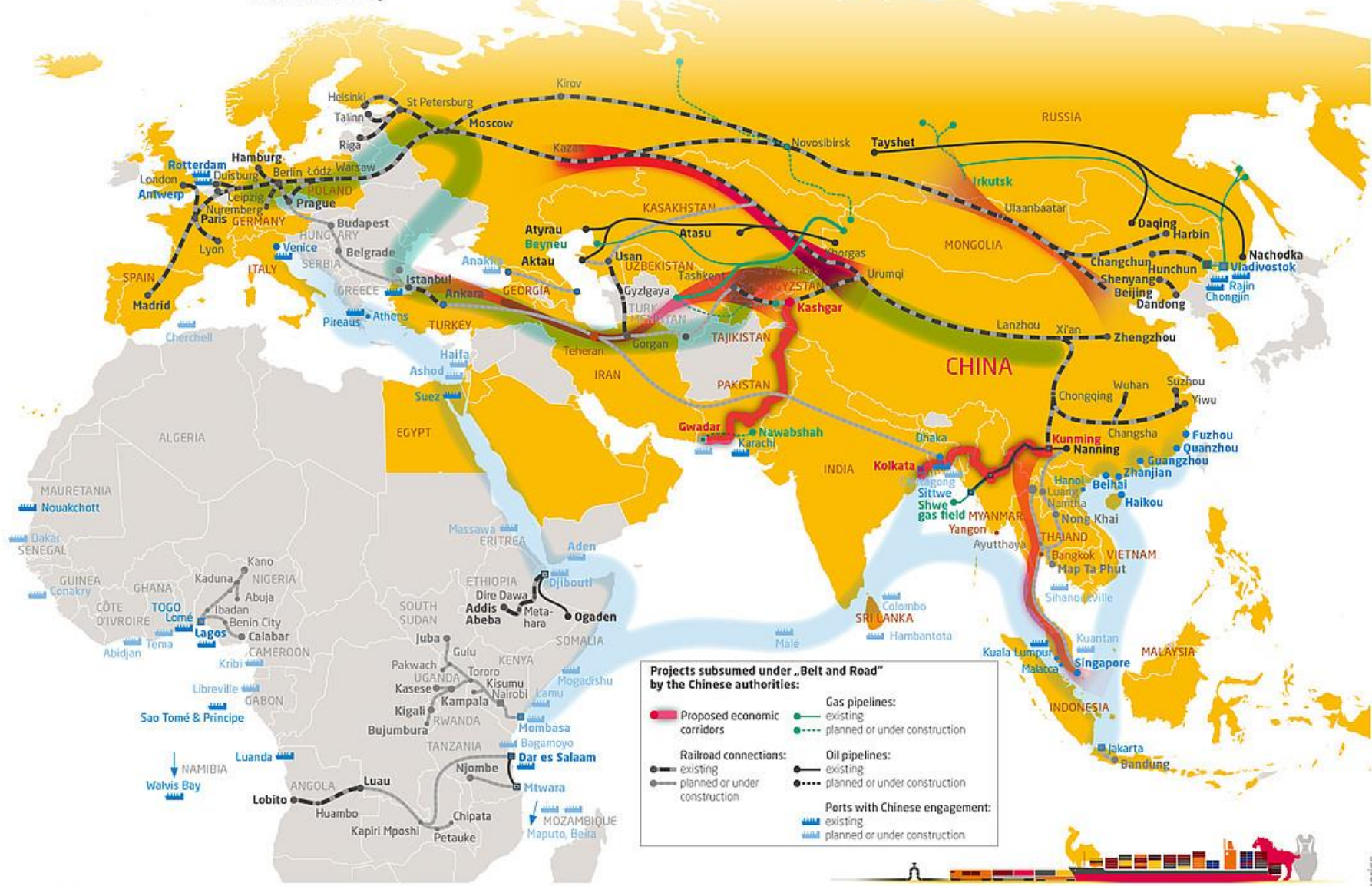
2015. május 7. - Moszkva
Együttműködési szerződés az Eurázsiai Gazdasági Unió
és a Selyemút Gazdasági Övezet között

China aims to build a global infrastructure network

"Belt and Road" infrastructure projects, planned and completed (March 2017)

■ Silk Road Economic Belt
■ Maritime Silk Road of the 21st Century
■ AIIB member states

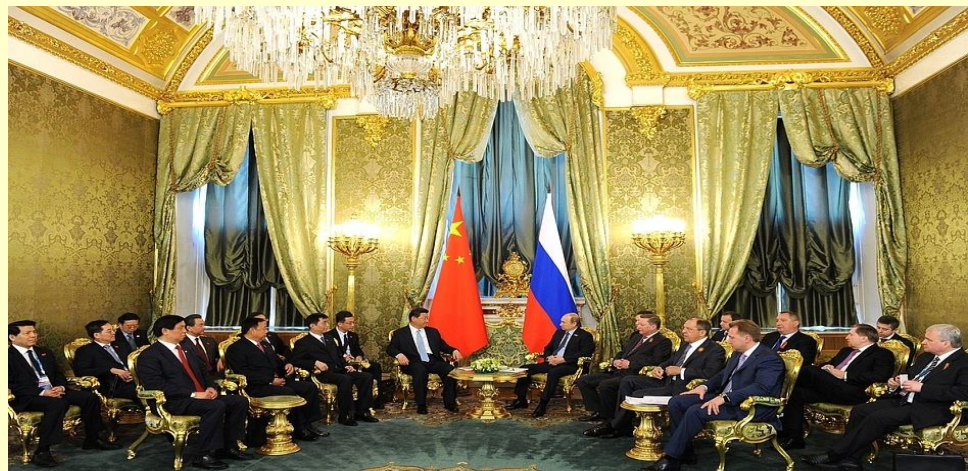

Евразийский
экономический
СОЮЗ

Sanghaji Együttműködési Szervezet – „G8”

*2015. május 7. –
Együttműködési szerződés az
Eurázsiai Gazdasági Unió és
az Új Selyemút Gazdasági
Övezet között*

Kötelező irodalom

- 1. Bernek Ágnes: 21. századi geopolitikai stratégiák – Az ortodox geopolitika újjászületése és az egyre fokozódó biztonsági kockázatok*
Nemzetbiztonsági szemle - 2014. II. évf. 3. szám, pp. 18-46. – <http://nbszemle.uni-nke.hu>
- 2. Bernek Ágnes: Közép- és Kelet-Európa a 21. század geopolitikai/geoökonómiai stratégiáiban. Akadémiai Kiadó, 2018. 4.-5. fejezetek (pp. 46-93.) és a 7. fejezet (pp. 117-138.)*

New Game or Game Over?

A karikatúra forrása: Economist, 2015

Köszönöm a figyelmet!